

upa - stvari pod povećalom

[.https://lupa.lupiga.com](https://lupa.lupiga.com)

[Novice \(/novice\)](#) [D&K \(/drustvo-i-kultura\)](#) [Lupiga TV \(/lupiga-tv\)](#)

[Hiperlink \(/hiperlink\)](#) [Kolumne \(/kolumne\)](#) [Reportaže \(/reportaze\)](#)

[Intervju \(/intervjui\)](#) [Čitali smo \(/knjige\)](#) [Gledali smo \(/filmovi\)](#)

NOVICE

Sviđa mi se

Objavi

VEDRANA SIMIČEVIĆ
21. STUDENOG 2024.

**RAK DEBELOG I ZAVRSNOG CRJEVA SVE VIŠE
POGAĐA I MLAĐE OSOBE: Hoće li se spuštati
preporučena dob za testiranje?**

Više različitih studija u posljednjih pet godina, poput one koju su izveli (<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1155/2019/9841295>), istraživači Američkog nacionalnog instituta za rak, potvrđuje trend na koji upozoravaju gastroenterolozi u raznim dijelovima svijeta – značajan porast kolorektalnog karcinoma, odnosno **raka debelog i završnog crijeva među mlađim ljudima**. Bolest koja je još do prije desetak godina u javnosti vezivana uz stariju životnu dob sada se sve više pojavljuje kod ljudi srednje i mlađe dobi.

Prema gore navedenom istraživanju koje je obuhvatilo podatke iz zdravstvenih registara između 1980. i 2016. godine povećana incidencija rektalnog karcinoma vidljiva je kod ljudi mlađih od pedeset godina, posebice u dobnoj skupini od 30 do 39 godina, a sve je više pacijenata mlađih od 50 godina i s karcinomima debelog i tankog crijeva. Procjene, ovisno o istraživanju govore o povećanju **od 2,8 do čak 36,5 posto** u nekoliko posljednjih desetljeća, a trend je zamjetljiviji u razvijenim zemljama.

Kao mogući faktori rizika spominju se **prehrambene navike, sjedilački način života i povećana gojaznost**. Povećanje u postotku kolorektalnog karcinoma kod mlađih generacija bilježi se, štoviše, još od sredine osamdesetih godina, što se ujedno poklapa i s recentnom studijom koja je otkrila da su generacije rođene poslije 1945. godine sklonije kroničnim bolestima i karcinomima u odnosu na generacije rođene do sredine četrdesetih godina prošlog stoljeća.

No, iako je sve učestalija pojava raka kod mlađih osoba potvrđena i istraživanjima, aktualne smjernice za tzv. **probir** kojim se kolorektalni karcinom pokušava otkriti u ranoj fazi ili prevenirati uklanjanjem rizičnih polipa u većini su zemalja, gdje takav program uopće postoji, i dalje usmjerene na populaciju stariju od pedeset godina. Probir u ovom slučaju podrazumijeva da se osobe bez simptoma određene dobne skupine preventivno, u okviru nacionalnih programa, pozivaju na **testiranje na nevidljivu krv u uzorcima stolice**. U slučaju da test pokaže sumnju na karcinom, osoba se tada upućuje na **žurnu kolonoskopiju**.

Prema podacima Registra za rak samo 11 posto slučajeva raka debelog crijeva je otkriveno u lokaliziranom stadiju kad je petogodišnje preživljavanje moguće u 90 posto slučajeva (ILUSTRACIJA: Grad Rijeka)

Ukoliko se ne uhvati u ranoj fazi, izgledi petogodišnjeg preživljavanja za ovu vrstu raka nisu veliki što ga ujedno čini i **jednim od najsmrtonosnijih karcinoma**. Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ) u Hrvatskoj se godišnje dijagnosticira oko 3.600 novih slučajeva raka debelog i završnog crijeva, pri tome je oko 200 slučajeva kod osoba mlađih od 50 godina. To je drugi najčešći rak kod žena i treći najčešći kod muškaraca. Više od 60 posto bolesnika umire svake godine od ove bolesti, a petogodišnje preživljavanje od karcinoma debelog i završnog crijeva u Hrvatskoj je među najlošijima u Europskoj uniji. Prema podacima

(<https://www.hzjz.hr/sluzba-epidemiologija-prevencija-nezaraznih-bolesti/epidemiologija-raka-debelog-crijeva-u-hrvatskoj/>). Registra za rak samo 11 posto slučajeva raka debelog crijeva je otkriveno u lokaliziranom stadiju kad je petogodišnje preživljavanje moguće u 90 posto slučajeva.

Dio kolorektalnih karcinoma može se u tijelu razvijati godinama prije no što dođe do prvih simptoma, no oni nerijetko označavaju da je rak već u poodmakloj fazi. Rano otkrivanje dodatno otežava činjenica da je kolonoskopija trenutno jedina pretraga koja može pouzdano ukazati na karcinom, što mnoge ljude odvraća od testiranja. Upravo stoga čini se logičnim da bi nacionalne smjernice koje ljude motiviraju na pravovremeno testiranje trebale odražavati potrebu da se ljudi počinju testirati i prije nego zakorače u pedesete.

Američki Centar za kontrolu bolesti i prevenciju (CDC) trenutno preporučuje da se s testiranjem počne od 45 godine života, te čak i ranije ukoliko osoba spada u rizičnu skupinu – što bi značilo da boluje od Crohnove bolesti ili ulceroznog kolitisa, odnosno ako ima povijest kolorektalnog karcinoma u obitelji ili genetičkih sindroma kao što su Lynch sindrom ili obiteljska adenomatozna polipoza.

U Velikoj Britaniji testovi na nevidljivu krv u stolici trenutno se nude dobnoj skupini od 54 do 74 godina, s napomenom da će se ta granica uskoro spustiti na 50 godina. Europske smjernice pod okriljem Europske komisije trenutno i dalje predlažu probir u dobnoj skupini od 50 do 69 godina, također uz napomenu da se radi na izmjeni.

U Hrvatskoj se od 2008. godine provodi Nacionalni program ranog otkrivanja raka debelog crijeva koji na testiranje uzoraka stolice, putem pozivnice upućene na kućnu adresu, poziva građane **u dobi od 50 do 74 godina** u ciklusima od dvije godine. Pitali smo HZJZ da li će se po tom pitanju išta u budućnosti promijeniti.

„Da, točno je da rođeni nakon 2000. godine imaju statistički značajno veći rizik oboljeti od raka kolorektuma nego generacije rođene devedesetih. Radi se o relativnom riziku, što, međutim ne umanjuje brigu oko razloga zbog tog porasta“, kazala nam je **prof. dr. sc. Nataša Antoljak**, voditeljica Odjela za programe probira u odrasloj populaciji HZJZ-a.

Smjernice probira, tvrdi ona, za sada nisu mijenjane na europskom području s obzirom na dob, ali su preporuke da se uz ovaj organizirani probir, provodi i tzv. oportunistički probir osoba s većim rizikom, među koje spadaju i oni mlađi od 50 godina.

„Kriteriji za opravdanost uvođenja probira su vrlo strogi i moraju poštivati načelo da, s populacijskog aspekta, korist mora biti veća u odnosu na možebitnu štetu“, kaže Antoljak.

Prema podacima HZJZ-a pozivima na testiranje odaziva se samo 25 posto građana (ILUSTRACIJA: Lupiga.Com/Denis Lovrović)

Iako se Nacionalni program u Hrvatskoj provodi već dulje od petnaest godina, odnosno provođen je dosad kroz pet ciklusa, **rezultati nisu pretjerano sjajni**.

„Činjenica je da se i dalje najveći broj pacijenata s rakom debelog i završnog crijeva dijagnosticira u uznapredovalom stadiju bolesti što u konačnici rezultira neprimjereno niskom stopom petogodišnjeg preživljavanja i visokom stopom sveukupnog mortaliteta“, kaže Antoljak.

Tome je djelomično kriv, tvrdi ona, i **niski odaziv građana na Nacionalni program**, zbog kojeg se ne otkriva dovoljan broj adenoma i seratnih polipa debelog i završnog crijeva kolona i rektuma, iako se oni relativno jednostavnim postupkom mogu ukloniti, čime se izravno sprječava progresija takvih benignih lezija u zloćudni rak.

Prema podacima HZJZ-a pozivima na testiranje odaziva se samo 25 posto građana. U Hrvatskoj se stoga pripremaju, najavljuje ona, uvjeti za provedbu dodatnog oportunističkog probira osoba mlađih od 50 godina s visokim rizikom – osoba koje imaju povijest bolesti u obitelji ili neki od nasljednih sindroma ili pak boluju od nekih drugih bolesti. Novim probirom bi se trebale obuhvatiti i one osobe u dobi od 50 do 74 godina koje se nisu odazvale u nacionalni organizirani probir, a imaju visok rizik za rak debelog crijeva. U slučaju ovog dodatnog oportunističkog probira, pozvanim osobama neće biti ponuđeno testiranje na nevidljivu krv u stolici, već bi se one trebale odmah upućivati na kolonoskopiju.

Iako nismo dobili konkretni odgovor na pitanje **kad će se ovaj dodatni program probira početi izvoditi**, Antoljak kaže da je program „prošao savjetovanje te da je usvojen“. Sudeći po onome što piše u službenom opisu programa, „identifikaciju osoba i inicijalno uključivanje“ u Oportunistički program trebali bi odrađivati liječnici obiteljske medicine koji, kako sami neprekidno upozoravaju, grcaju pod pritiskom sve više obaveza. U opisu programa također stoji da bi im u tome trebao pomoći „uspostavljen i nadograđen informatički sustav s ugrađenim upozorenjima visokog rizika za rak debelog i završnog crijeva koji će biti informatički povezani i s Nacionalnim programom, Registrom za rak i Nacionalnom onkološkom bazom podataka“.

S obzirom na stalne probleme s CEZIH sustavom, teško je ne zapitati se koliko će trebati da ovaj aspekt programa profunkcionira. Računa se da će program, kad zaživi, rezultirati s 500 kolonoskopija godišnje u skupini rizičnih osoba mlađih od 50 godina, te maksimalno 5.000 kolonoskopija u starijih osoba s visokim

rizikom.

Nacionalni program ranog otkrivanja raka debelog crijeva koji na testiranje na nevidljivu krv u stolici poziva ljude od 50 do 74 godine nastavit će se provoditi i dalje, no u tijeku su pripreme za izmjenu metode probirnog testa. Uбудućе će se umjesto gvajakovog kartičnog, raditi fekalni imunokemijski test (FIT) koji je donekle osjetljiviji i zahtijeva jedan uzorak stolice manje. Kao i dosad, ukoliko rezultati ukažu na krv u stolici, osoba se upućuje na kolonoskopiju.

U dosad završenih pet ciklusa ovog programa, navodi Antoljak, učinjen je pregled stolice na nevidljivu krv kod 1.116.666 osoba, pozitivnih nalaza je bilo 44.046 i unutar ovog sustava pregledano je kolonoskopski 30.923 osoba. Prosječno se po ciklusu u oko 500 osoba otkrije rak debelog crijeva, no te brojke su još i veće jer dio pozitivnih bolesnika odbije pregled unutar sustava, te ga obavi u privatnom sektoru. U oko 35 posto osoba koje su kolonoskopski pregledane otkriven je i uklonjen jedan ili više polipa, a jedan manji dio njih je imao mogućnost ili je već imao zloćudnu preobrazbu.

Lupiga.Com

Naslovna fotografija: Lupiga.Com/Denis Lovrović

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti kojeg provodi Agencija za elektroničke medije

RODNE NOVICE

- **MISTERIJ HRVATSKE DIGITALIZACIJE: Zašto se u 21. stoljeću pacijentima medicinska dokumentacija šalje poštom?** ([/vijesti/misteriji-hrvatske-digitalizacije-zasto-se-u-21-stoljecu-pacijentima-medicinska-dokumentacija-salje-postom](#)).
- **INTERVJU – IVANA KALOGJERA: „Sve više žena s rakom mora preko veze tražiti pretrage i tretman“** ([/vijesti/intervju-ivana-kalogjera-sve-vise-zena-s-rakom-mora-preko-veze-traziti-pretrage-i-tretman](#)).
- **UZ VISOKE CIJENE: Novi lijekovi koji usporavaju Alzheimer ipak polako dolaze u Europu** ([/vijesti/uz-visoke-cijene-novi-lijekovi-koji-usporavaju-alzheimer-ipak-polako-dolaze-u-europu](#)).
- **LJUDI BEZ DUŠE: Kad zarađuješ na tuđoj nevolji** ([/vijesti/ljudi-bez-duse-kad-zaradjujes-na-tudjoj-nevolji](#)).
- **INTERVJU-NATAŠA BAN TOSKIĆ: „Sustav obiteljske medicine puca po šavovima, a odgovorni ništa ne poduzimaju“** ([/vijesti/intervju-natasa-ban-toskic-sustav-obiteljske-medicine-puca-po-savovima-a-odgovorni-nista-ne-poduzimaju](#)).
- **SIGURNO MJESTO: Intimni prikaz upropaštenog i korumpiranog hrvatskog zdravstvenog sustava** ([/filmovi/sigurno-mjesto-intimni-prikaz-upropastenog-i-korumpiranog-hrvatskog-zdravstvenog-sustava](#)).
- **KLASNI RASCJEP: Kako će djelotvorno liječiti ako nisu u stanju čak ni kavu popiti zajedno** ([/vijesti/klasni-rascjep-kako-ce-djelotvorno-lijeciti-ako-nisu-u-stanju-cak-ni-kavu-popiti-zajedno](#)).
- **UKLJUČI SE U AKCIJU: Nisi sama, useli s nama!** ([/vijesti/ukljuci-se-u-akciju-nisi-sama-useli-s-nama](#)).
- **TRAUME IZ GINEKOLOŠKE ORDINACIJE: 'Imaš li momka? Pa neka stisne to, da puknu ove ciste...'** ([/vijesti/traume-iz-ginekoloske-ordinacije-imas-li-momka-pa-neka-stisne-to-da-puknu-ove-ciste](#)).
- **PROŠLOST KUĆA NA VRATA: „Jedan svećenik u bolnici vrijedi više od 20 doktora“** ([/vijesti/proslost-kuca-na-vrata-jedan-svecenik-u-bolnici-vrijedi-vise-od-20-doktora](#)).

KOMENTARI

broj komentara: 1

Ime / nadimak *(obavezno)

tvoje ime ili nadimak

Komentar *(obavezno)

tvoj komentar

E-mail (opcija)

primjer@domena.com

Pošalji komentar >

kretetusa prije 9 dana

'na testiranje odaziva se samo 25 posto građana'

ako uspiju promijeniti sadašnji test na onaj s jednim uzorkom, više ljudi će pristupat
ostaje jos problem kolonoskopije koju ljudi bas i ne vole na zivo.

u svakom slucaju ovo i program ranog otkrivanja raka dojke su za pohvalu

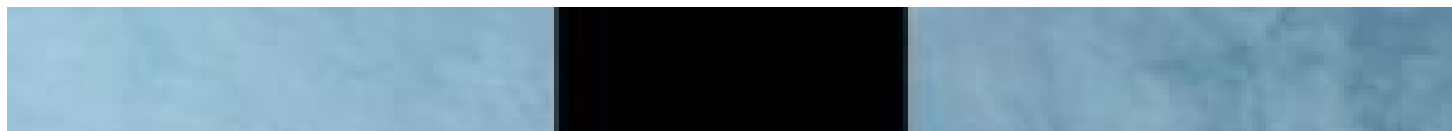
NAJNOVIJE

ANALIZA IZ IRSKE: Zašto je desni centar ponovo odnio pobjedu? >

MISTERIJ HRVATSKE DIGITALIZACIJE: Zašto se u 21. stoljeću pacijentima medicinska dokumentacija šalje poštom? >

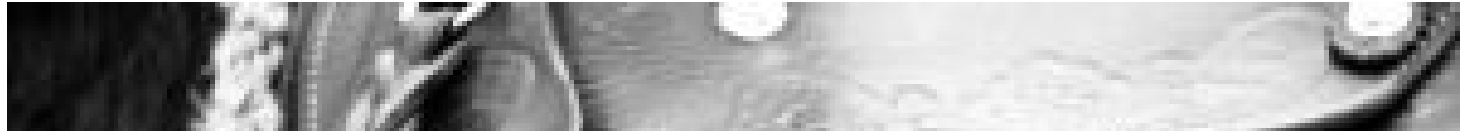
KONKLAVA: Raskrinkavanje vatikanske mistike i orkestriranih rituala >

NATJEČAJ ZA NAGRADU IVAN GORAN KOVAČIĆ: „Ovakva priznanja su nužno potrebna“ >

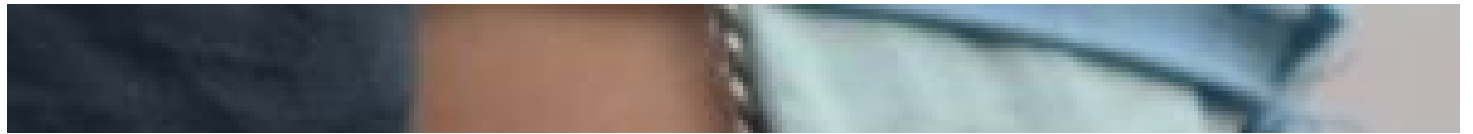
INTERVJU – IVANA KALOGJERA: „Sve više žena s rakom mora preko veze tražiti pretrage i tretman“ >

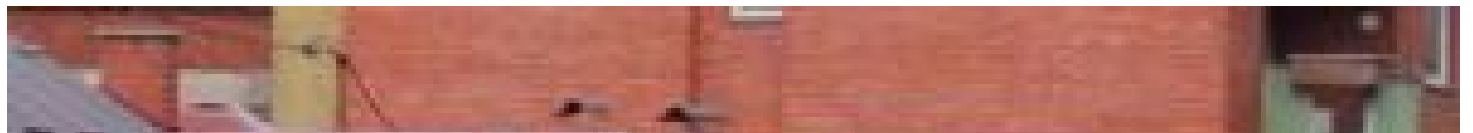
IZ CRVENOG SOLITERA: Dresura pokornosti >

I SVE BESPLATNO: Najzapaženije na velikim svjetskim filmskim festivalima stiže u Zagreb >

MUZIČKA MAPA MARKA POGAČARA: Najčišća prljava mladost >

ZATOČENI U PROŠLOSTI: Šta će biti s ovim zaboravljenim mjestima za nekoliko decenija? >

MY VOICE, MY CHOICE: „Ničiji svjetonazor ne smije i neće stati na put prava žena na život, autonomiju i privatnost“ >

KOLUMNA

MARKO POGAČAR

MUZIČKA MAPA MARKA POGAČARA: Najčišća prljava mladost

[\(/kolumne/muzicka-mapa-marka-pogacara-najcisca-prljava-mladost\)](/kolumne/muzicka-mapa-marka-pogacara-najcisca-prljava-mladost)

SOFIJA KORDIĆ

ZAMOR OD DEMOKRACIJE: Baršun iz studenog 1989. godine nakon 35 godina izgleda kao grubo sukno

zamor-od-demokracije-barsun-iz-studenog-1989-godine-nakon-35-godina-izgleda-kao-grubo-

(H)IPERLINK (/HIPERLINK)

IZ CRVENOG SOLITERA: Dresura pokornosti

(/hiperlink/iz-crvenog-solitera-dresura-pokornosti)

GIDEON LEVY O "KRISTALNOJ NOĆI" U AMSTERDAMU: „Zašto nas toliko mrze? Ne, nije zato što smo Židovi.“

(/hiperlink/gideon-levy-o-kristalnoj-noci-u-amsterdamu-zasto-nas-toliko-mrze-ne-nije-zato-sto-smo-zidovi)

BORIS DEŽULović: Glavu gore!

(/hiperlink/boris-dezulovic-glavu-gore)

ALMIN KAPLAN: Kuća u grlu

(/hiperlink/almin-kaplan-kuca-u-grlu)

ČKALJA: Ne postoji lek za smeh

(/hiperlink/ckalja-ne-postoji-lek-za-smeh)

NI DRVO NIJE ŠTO JE BILO: Prestaje li priroda apsorbirati ugljik?

(/hiperlink/ni-drvo-nije-sto-je-bilo-prestaje-li-priroda-apsorbirati-ugljik)

IVAN LOVRENOVIĆ: Zavičaj

(/hiperlink/ivan-lovrenovic-zavicaj)

BILJEŽNICA ROBIJA K.: Nuklearski rat

(/hiperlink/biljeznica-robija-k-nuklearski-rat-2)

(R)ECEPTI (/RECEPTI)

- Domaći sok od bazge (/recepti/domaci-sok-od-bazge)
- Burek (bosanski) za 1 odraslu osobu (/recepti/burek-bosanski-za-1-odraslu-osobu)
- Drugačija svinjska jetrica (/recepti/drugacija-svinjska-jetrica)

(E)-CIKLOPEDIJA (/ENCIKLOPEDIJA)

- Povijesni put Hitlerove 'klonje' (/enciklopedija/povijesni-put-hitlerove-klonje)
- Yugo - urbana legenda (/enciklopedija/yugo-urbana-legenda)
- Freedom Theatre (Teatar slobode) (/enciklopedija/freedom-theatre-teatar-slobode)

[_ \(https://lupiga.com/vijesti/natjecaj-za-regionalne-](https://lupiga.com/vijesti/natjecaj-za-regionalne-)

[novinarske-nagrade-srdjan-aleksic-2023\).](#)

[_ \(https://lupiga.com/reflektor\).](https://lupiga.com/reflektor)

Posts from @LupigaCom

Lupiga.Com

@LupigaCom · 12h

Svake godine se ponavlja ista priča

Lupa @Lupa_portal · Dec 1

„Crni petak” nije dobio naziv po danu kada su se
prodavali robovi po sniženoj cijeni
lupa.lupiga.com/drustvene-mrez...

Lupiga.com
59.252 pratitelji

Prati stranicu

Podijeli

Lupiga (sum). [Webmaster - Kontakt \(mailto:webmaster@lupiga.com\)](mailto:webmaster@lupiga.com)

[Marketing - Kontakt \(mailto:marketing@lupiga.com\)](mailto:marketing@lupiga.com) [Politika privatnosti \(/politika-privatnosti\)](/politika-privatnosti)
(L).

© LUPIGA 2024 | www.lupiga.com (L).